

HISTORIE FARNOSTI

Farnost Bílovice patří do děkanátu Uherské Hradiště a tvoří ji vesnice Bílovice, Nedachlebice, Kněžpole, Topolná a Mistřice. Do roku 1787 k farnosti přináležely Březolupy, Zlámanec a Svárov. Tyto tři vesnice byly roku 1787 díky březolupskému pánu Janu Ferdinandu z Longueval vyňaty z bílovické farnosti a byla zde zřízena kuracie, v roce 1857 povýšena na faru.

Jelikož Bílovice, sídlo kostela s farou, byly manská vesnice patřící olomoucké kapitule a biskupovi, dá se předpokládat, že kostel a s ním i farní správa vznikly spolu s vesnicí. Ta se však ve výčtu církevního majetku biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1141 nevyskytuje. První zmínka je až z roku 1256 v listině biskupa Bruna ze Schaumburku. Biskup Bruno v ní udělil slavičinský újezd rytíři Helembertovi de Turri mimo vesnic Bílovice a Biskupice. Vznik farnosti se dá vymezit lety 1141 až 1256, i když zasvěcení kostela sv. Janu Křtiteli ukazuje spíše starší založení. Byly snahy, navazovat na cyrilometodějskou tradici Velké Moravy, pro blízkost Starého města- Veligradu, ale nebyly historicky podložené.

Prvně se v historických pramenech píše o bílovickém kostele v roce 1366. Připomíná se v nich dohoda Ješka Kužela z Bílovic, Jaroslava Kužela z Nedachlebic a bílovického faráře Mikuláše o desátku přináležícím k bílovické faře. Protože farář neměl dosud právo desátku, byl mu v tomto roce v Bílovicích přidán k faře 1 lán a v Nedachlebicích půllán s mlýnem. Samotná listina se do dnešních dob nedochovala, pouze se na ni odkazuje v Olomouckých pŕuhonech (soudních knihách). Bílovický farář Martin Kučera dne 6. listopadu 1592 žaloval Petra Skrbenského z Hřiště a další pány vesnic farnosti, že mu neplatí desátek, jak bylo ustanoveno v roce 1366. Z tohoto zápisu je patrné, že bílovický kostel Narození sv. Jana Křtitele byl již v době vzniku kostelem farním.

Jedním z mála zdrojů, které se nám dochovaly o bílovickém kostele a jeho farářích z období před třicetiletou válkou, jsou manské knihy a pŕuhonné (soudní) registra uložené v Moravském zemském archivu v Brně. Jedná se vesměs o spory bílovických farářů s pány přifařených vesnic a platbu desátku. Nedostatek písemností před rokem 1648 vysvětluje dopis faráře P. Jiříka Šimšálíka z roku 1693, v němž odpovídá na dotaz napajedelského hejtmána ohledně Mikuláše Bereckého, jinak zvaného Volařík, jenž prý měl pocházet ze vsi Topolná, ale neměl o tom žádné doklady. P. Jiřík vysvětluje, že za časů švédského vpádu na Moravu, patrně roku 1643, byly matriky a jiné písemnosti spáleny a nové byly založeny až roku 1659. V těchto matrikách jsou již uvedeny oběti tureckého vpádu na Moravu roku 1663, při němž lehly popelem celé Bílovice až na jeden dŕm. Javorovec byl vypálen celý, Mistřice, Topolná, Kněžpole shořely částečně a v Nedachlebicích bylo spáleno sice jen 6 domů a dvůr, ale zahynulo či bylo odvečeno do otroctví 44 lidí.

Kostel přečkal všechny tyto pohromy. Dá se usuzovat, že to byl jednolodní, kamenný kostelík gotického slohu. Presbyterium zakrývala pásová klenba a osvětlovala jej vysoká lomená okna, z nichž zlomek jednoho se zachoval na vnější straně presbyteria, nad panskou oratoř. Byl nalezen při výmalbě vnitřku věže v roce 2000. Při kostele stála na jižní straně dřevěná zvonice. Jeho malé rozměry nestačily stoupajícimu počtu věřících.

Za faráře P. Jiřika Šimšalíka začala po roce 1680 přestavba kostela, který byl postupně rozšířený o dvě boční kaple a hlavní loď kostela, čímž dostal dnešní půdorysnou podobu kříže. Spolu s kaplemi se začala budovat věž, jež nahradila stávající dřevěnou zvonici. Dostavěná byla až roku 1731. Práce na rekonstrukci kostela byly ukončeny v první polovině 18. století.

Roku 1845 nechal vlastník Bílovic Hugo z Logothetti přistavět ke kostelu oratoř, která sloužila pro členy hraběcí rodiny. Byl to poslední výraznější stavební zásah do podoby kostela. V roce 1875 byla rovněž snesena původní jehlanovitá střecha věže kostela, krytá dřevěným šindelem, a místo ní postavena nová plechová střecha s lucernou, která je tu dosud. Při úpravách byla věž kostela zvýšena o dva metry a do prostory nad zvonicí osazeny věžní hodiny, pořízené v roce 1878.

Již v roce 1775 se v Bílovicích připomíná dřevěná krytá chodba (pavláčka), která vedla z fary až ke kostelu. Zachovala se do třicátých let 20. století, kdy se uvádí, že brání stále se zvětšujícímu provozu. Její dřevěná konstrukce byla značně oslabena a vyžadovala náročnou opravu. V roce 1937 se rozhodlo pavláčku zbourat a na jejím místě postavit nové široké schodiště. Plány vypracoval Rudolf Mikulka, asistent firmy Beneš v Přerově, rodák z Topolné. Koncem roku 1938 předal stavitel Alois Dostál z Napajedel ukončené dílo v ceně 68 907 korun. Schody jsou zhotoveny ze žuly, která se těžila v lomu Černá Voda u Frydberku.

Trvalým problémem bílovického kostela je vysoká vlhkost zdiva a tím spojené narušování malby, omítek i zdiva. Zápisy z farních kronik nám vypovídají o pravidelných asi dvacetiletých opravách kostela, při nichž se musely před výmalbou opravovat omítky silně porušené vlhkostí. V roce 1999 se nový farář P. Josef Konečný rozhodl řešit tento stav. Po odborném průzkumu, který provedla Ing. Pospíšilová z Brna bylo rozhodnuto provést následující úpravy. Odstranit vlhkost zdiva kombinací elektroosmózy a vybudování vnějšího větracího kanálu podél zdiva kostela. Součástí sanace bylo rovněž se osekání omítky zdiva kostela do výšky až 4 metry a její nahrazení sanační omítkou. Práce byly ukončeny v srpnu 2000.

V roce 2004 se provedla generální oprava farní budovy spojená s kompletní rekonstrukcí elektroinstalace, vodovodu, odpadů i topení. V horním patře vznikly dva samostatné byty pro faráře a kaplana se sociálním zázemím. V roce 2021 za P. Jana Lišky byla provedena úprava farního dvoru spojená s výstavbou víceúčelové klubovny a revitalizace farní stodoly pro komunitní zázemí.

INTERIER KOSTELA

První zmínka o vnitřním vybavení kostela je z roku 1781. Tehdejší farář P. Josef Olborth nechal zhotovit hlavní oltář a rovněž jeden oltář boční. Oltáře byly ozdobeny obrazy malíře Ignáce Raaba. Ignác Raab byl malířem jezuitského řádu a jeho obrazy se nalézají v chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně, sv. Barbory v Kutné Hoře, v klášterním kostele v Plasech a mnoha jiných kostelech. Po zrušení jezuitského řádu 1773 se uchýlil na Velehrad, kde 21. ledna 1787 zemřel. Za svého pobytu na Velehradě maloval obrazy i pro kostely okolních farností. Hlavní oltář ozdobil obrazem patrona kostela sv. Jana Křtitele, jak káže lidem na poušti. Obraz se do našich dob nedochoval. V roce 1845 byla zhotovena kopie malířem Josefem Hromádkou z Litenčic a originál daroval tehdejší farář P. František Halfar zdejšímu majiteli panství hraběti Vladimíru z Logothetti. Jeho syn Hugo z Logothetti působil ve službách Rakousko-Uherského ministerstva zahraničí jako konzul a později velvyslanec. Obraz vozil s sebou, zdobil mu jeho rezidenci. Působil coby generální konzul v Barceloně, Milánu, Hamburku, Tunisu a od 22. května 1912 byl povýšen na funkci mimořádného a zplnomocněného velvyslance v Teheránu. V této funkci zemřel za nejasných okolností dne 3. srpna 1912. Podle všeho byla příčina smrti otrava arzenikem, možná z popudu jedné mocnosti dohody, jež s Rakousko – Uherskem bojovala. Na paměť úmrtí svého manžela dala Bedřiška z Logothetti vsadit do panské oratoře mramorovou desku s verši Horatia : *"Dulce et decorum est pro patria mori"* což v překladu značí : *"Je sladké a čestné dát život za vlast"*.

Druhý obraz namaloval Ignác Raab pro boční oltář na evangelijní straně a znázorňoval Navštívení Panny Marie. V roce 1890 za faráře P. Františka Maloty byly zhotoveny nové boční oltáře u firmy Čuba v Přerově v ceně 630 zlatých. Oltář na straně evangelijní, zasvěcený sv. Panně Marii byl osazen sochou sv. Panny Marie s Ježíškem a po stranách sochami sv. Václava a sv. Ludmily. Oltář na straně epištolní, zasvěcený sv. Andělu strážnému byl osazen sochou Anděle strážného a dvěma sochami sv. Aloise a blahoslavené Anežky české. Původně byl oltář zasvěcený sv. Antonínu Paduanskému, ale od roku 1869 se již uvádí jeho nové zasvěcení.

Hlavní oltář prošel přestavbou v roce 1911, kdy získal současnou podobu. Z původního oltáře zůstaly zachovány jen dva korintské sloupy a horní římsa s hlavním obrazem sv. Jana Křtitele. To vše bylo zabudováno do nového oltáře. Vrch starého oltáře, obraz představující smrtelnou úzkost Ježíšovu v zahradě Getsemanské daroval farář paní Marii Chlebusové, manželce bílovického starosty a zemského poslance Františka Chlebusa

Takto přečkal hlavní oltář až do roku 1953. V tomto roce byl zbourán dřevěný svatostánek a nahrazen novým. Jelikož v kostele je vysoká vlhkost, bylo rozhodnuto, že se provede zděný a obloží se mramorovými deskami. Stupně jsou z mramoru slezského, mensa z mramoru rumunského a vše ostatní z mramoru kararského

Spolu s těmito úpravami byl nově vymalován kostel malířem Kubíčkem z Uherského Hradiště a klenby opatřeny nástrojnými malbami, které provedl akademický malíř Jan Gärner z Vídně. Znázorňují:

Nanebevzetí sv. Panny Marie v klenbě evangelijní kaple
Pán Ježíš mezi dětmi v kapli epištolní
Proměnění pána Ježíše na hoře Tábor v hlavní lodi nad obětním stolem

Ve velkých výklencích křížení lodí se nachází sochy :

sv. František z Assisi
sv. Anna
Božské srdce Páně

Na ně navazují v menších výklencích hlavní lodi sochy, které byly v roce 1911 pouze opraveny a nově natřené, jsou to :

sv.Petr
sv.Pavel
sv.Josef
sv.Antonín Paduánský
sv.Jan Nepomucký
sv.Barbora
sv.Florian
sv.Ludvík

Koncem 1.světové války se rozhodl farář P. Obdržálek uctít památku vojínů padlých na bojištích války a patřících do naší farnosti. Zprvu uvažoval postavit na hřbitově vedle hlavního kříže mramorový obelisk, potom se však rozhodl postavit válečný pomník v podobě oltáře s pietou v kapli sv. Anděle strážného. Celá plastika, kterou zhotovil ze dřeva sochař Jan Knebl z Frenštátu pod Radhoštěm, je koncipovaná podle obrazu italského malíře 16. století Bartolomea Fra

Po obvodu kostela se nachází křížová cesta z roku 1894 malovaná malířem Wolfem, pocházejícím z Čech. Z původní křížové cesty, namalované podle Josepha von Führicha se zachovaly dva obrazy dosud se nacházející na faře.

V letech 1906 až 1907 byly pořízeny nové zповědnice. Podle nákresu Josefa Rifessera z Gröden je zhotovil bílovický stolař Jan Turzík z dubového dřeva. Řezbářské práce provedl Jan Šiška z Napajedel. Jejich cena činila 1300 korun.

Poslední úpravy souvisí se změnami po Druhém vatikánském koncilu. Byla odstraněna mřížka před oltářem a v roce 1996 na 1. neděli adventní posvětil olomoucký světící biskup mons. Josef Hrdlička nový mramorový obětní stůl pořízený za 150 000 korun.

V letech 2016 až 2018 byly za faráře P. Josefa Říhy postupně restaurovány všechny oltáře včetně hlavního oltářního obrazu.

KAPLE A KOSTELY FARNOSTI

KAPLE PANNY MARIE VE VČELARECH

Bylo dávnou tužbou farníků včelarských mít ve své vesnici vlastní kapli. Po dlouhých letech vyjednávání a žádostech dal Krajský národní výbor v Gottwaldově souhlas s postavením kaple. Stalo se to zásluhou Josefa Lysoňka, který byl zástupce obvodu KNV v Gottwaldově. Byla to jedna z mála církevních staveb, která se podařila postavit v době vlády jedné strany. Stavba byla věřícími ze Včelar postavena v několika měsících roku 1954, takže ještě téhož roku 17. října byla slavnostně vysvěcena bývalým farářem P. Adolfem Běhalem. Materiál na stavbu si dali včelářští sami, rovněž práce provedli svépomocí. Hlavní zásluhu na zdárném provedení prací a největší finanční oběti přinesl pan Ferdinand Dostálek, rolník ze Včelar.

KAPLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE V MISTRČICÍCH

Na místě nynější kaple stávala malá kaple zasvěcená Nejsvětější trojici, kterou pořídila roku 1793 rodina Švecova z Mistřic čp. 63.

Roku 1874 v době starostování Františka Bilavčíka z čp 30 byla zahájena stavba nove větší kaple. V říjnu 1874 však v Mistřicích vypukl ničivý požár, při kterém shořelo 52 domů. Po tak velkém neštěstí, které postihlo obec byla stavba na čas přerušena. Dostavěna byla až v roce 1883 a opět zasvěcena Nejsvětější trojici dne 10. listopadu 1884. V roce 1886 zakoupilo obecní zastupitelstvo do kaple sochu sv. Floriana. Na jaře roku 1915 se kaple opravovala, protože měla vlhké zdi, vyhloubil se kolem kaple příkop až pod úroveň dlažby a zpevnil se opěrnou zdí z cihel. Dále byl v tomto roce do kaple pořízen novogotický oltář, zhotovený podle plánů faráře P. Obdržálka, který postavila firma Josefa Oblettera za 1800 korun. Ze starého oltáře byl ponechán pouze oltářní obraz Nejsvětější trojice, umně do nového oltáře zabudovaný. Nový oltář posvětil na svátek Nejsvětější trojice roku 1915 Monsignore P. Antonín Cyril Stojan, kroměřížský probošt a zemský poslanec.

V roce 1916 pak byly do kaple pořízeny dvě sochy sv. Josefa a sv. Antonína, které byly objednané ve Frenštátě pod Radhoštěm u sochaře a řezbáře Jana Knebla. Posvěceny byly 28. ledna 1917 při křesťanském cvičení.

V roce 1933 zakoupilo sdružení katolické omladiny v Mistřicích do kaple sochu sv. Terezičky, jež byla svěcena při polní mši Dr. Klementem Žůrkem, misionářem z Bilska u Litovle a roku 1942 totéž sdružení pořídilo sochu sv. Václava.

Poslední větší úpravy, provedla obec mistřická roku 2000, kdy byl vymalován interiér kaple a následující rok 2001 opravena fasáda, která byla dosti poničena vlhkostí. Obdobně jako v bílovickém kostele byla osekána stará omítka asi 2 metry vysoko po celém obvodu kaple a nahrazena sanační omítkou. Po nátěru fasády barvou paní Zálešáková z Nivnice restaurovala obraz Panny Marie

Ustavičné Pomoci, nalézající se v průčelí kaple, který namaloval uherskohradištský malíř Rudolf Kubíček.

KAPLE SVATÉ PANNY MARIE V JAVOROVCI

Dne 2. února 1716 zemřel v Javorovci František Josef Bulín, spoluradní a inspektor řízení města Uherské Hradiště v době moru. Utekl i se svou rodinou před morem, který zle řádl v Uherském Hradišti, na svůj lán v Javorovci. Smrt ho však dostihla i zde. Jmenovaný měl být pochovaný ve farním kostele sv. Jiří v Uherském Hradišti, pohřební průvod však nebyl vpuštěn do města. Celé město bylo obklíčeno vojenským kordonem a od 21. července 1715 do 23. února 1716 se do města či z něj nikdo nedostal. František Josef Bulín byl proto pohřben do vyzděné hrobky v Javorovci. Časem nechala pozůstalá rodina nad hrobkou vystavit zděnou kapličku zasvěcenou sv. Panně Marii. Toto zasvěcení právě Panně Marii vyjadřuje díky za ukončení morové epidemie, obdobně i uherskohradištská městská rada nechala na Mariánském náměstí vztyčit morový sloup k počtě Panny Marie. Splnila tak svůj slib z 2. října 1715, že pokud skončí morová rána oslaví Pannu Marii sloupem nebo statui na Velkém rynku v Uherském Hradišti.

V nezměněné podobě se kaplička dochovala do dnešních dnů. V roce 2000 byla kaplička opravena a javorovský občan pan Josef Švec z čp. 4 do ní daroval zvon vážící 25 kg.

Zvon je ozdoben nápisem: *"Svatý Josefe, ochránce rodiny, Oroduj za nás."*

Mši svatou při požehnání zvonu sloužil Monsignore P. Milan Kouba generální vikář olomouckého biskupství.

V roce 2019 prošla javorovská kaple celkovou rekonstrukcí, včetně výstavby nové střechy.

Nad Javorovcem stojí při staré cestě do Uherského Hradiště zajímavý kříž z roku 1740 s kryptogramem ve staré češtině, skrývající datum vzniku.

Když podle
Jdeš klekni
Boha slavit
A velebit se
Vynasnaž

FILIALNÍ KOSTEL SV. ANNY V KNĚŽPOLI

Na kraji obce v blízkosti bažiny zvané "Masveld", stávala malá dřevěná kaplička. V roce 1853 dostala obec Kněžpole vzácný dar. Ve Vídni pracovala u hraběcí rodiny jako kuchařka bývalá rodačka Anna Trulajová, která do své rodné obce poslala část oltáře, mešní roucho a kalich.

Tento dar podnítil ve vesnici snahu o stavbu nové, větší kaple, jež by nahradila původní dřevěnou kapličku. Záměr se podařil a již 1856 byla nákladem obce kněžpolské postavena nová kaple zasvěcená sv. Anně. V době výstavby kaple sv. Anny byl v Kněžpoli starostou Ignác Omelka, čtvrtláník z čp. 19. Okolí kaple osadil malými lipkami Ignác Vlkojan, domkař z čp. 79.

V letech 1996 až 1997 byla kaple sv. Anny rozšířena o přístavbu, čímž splnila rozměrové požadavky, aby mohla být povýšena na kostel. Projekt přístavby vyhotovila dvojice architektů Ing. Miroslav Maršálek a Ing. Tomáš Černoušek. Svěcení kostela se plánovalo na svátek sv. Anny 26. července 1997, ale skrz povodně, které postihly Moravu včetně Kněžpole, bylo svěcení posunuto až na říjen 1997. Kostel vysvětil světící biskup monsignore Josef Hrdlička.

V postní době 1999 byla nainstalována a posvěcena P. Josefem Konečným, bílovickým farářem a P. Michalem Pořízkem, farářem z Vlčnova nová dřevořezba křížové cesty.

KOSTEL SVATÉHO CYRILA A METODĚJE V NEDACHLEBICÍCH

Nejmladší kostel naší farnosti. První snahy o postavení kostela v Nedachlebicích jsou známy již před druhou světovou válkou. V roce 1935 nedachlebičtí zakoupili pozemek pro stavbu kostela. Příkladem jim byli věřící z Topolné. Druhá světová válka zmařila přípravy na stavbu kostela a komunistický převrat v roce 1948 pohřbil myšlenku kostela definitivně. Pozemek patřící církvi a určený na stavbu kostela byl zabaven a postavena na něm budova Místního národního výboru.

Až se změněnými politickými poměry po roce 1989 se znovu probudilo úsilí o postavení kostela v Nedachlebicích. Roku 1991 posvětil bílovický farář P. Jaroslav Huslík základní kámen. Vlastní stavba započala v říjnu 1994 podle projektu Ing. Miroslava Maršálka z Buchlovic. Interiér kostela navrhl hlavní architekt olomouckého arcibiskupství, dnes již zesnulý Ing. arch. Tomáš Černoušek. Podle jeho návrhu byl postaven presbytář, umístěny sochy patronů kostela sv. Cyrila a Metoděje, zhotoven obětní stůl, ambon a umístěn svatostánek. Ten je z kararského mramoru a původně byl pořízen v roce 1899 pro kapli v Arcibiskupském zámku v Kroměříži. Tento byl později nahrazen původním barokním svatostánkem a mramorové dílo arcibiskup Jan nedachlebjanům daroval. Sochy patronů kostela sv. Cyrila a Metoděje daroval Monsignore Josef Koukl, biskup litoměřický. Po nezbytném restaurování panem Stanislavem Syslem z Kroměříže byly instalovány v novém kostele.

FILIALNÍ KOSTEL NEPOSKVRNĚNÉHO POČETÍ PANNY MARIE V TOPOLNÉ

Ačkoliv byla Topolná největší vesnicí farnosti, neměla žádný kostel či kapli, ve které by mohla být sloužena mše svatá.

V roce 1884 daroval Antonín Krejčířík 1000 zlatých na postavení kaple a roku 1894 pak vykonavatel závěti Josef Otčenášek vyplatil 2000 korun. Tento dar podnítil myšlenku na stavbu kaple a na účtu topolské záložny se začaly sbírat první peníze, které měly tomuto účelu sloužit.

1. března 1909 se konala ustanovující valná hromada Kostelní jednoty neposkvrněného početí Panny Marie schválené výnosem c. k. moravského místodržitelství v Brně a ordinariálně dne 31. prosince 1908. Starostou jednoty byl zvolen Kašpar Mikulka. Valná hromada se konala za účasti Monsignora P.

Antonína Cyrila Stojana a jejím cílem již bylo postavení farního kostela se zřízením duchovní správy v Topolné.

Nadějný začátek přerušila 1. světová válka a teprve příslib starosty Topolné Ferdinanda Dohnala z čp. 1, učiněný na valné hromadě 8. prosince 1934, že daruje na stavbu kostela všechny cihly, umožnil zahájit přípravné práce na stavbě kostela. Definitivně bylo rozhodnuto o poloze budoucího kostela. Padly návrhy, které chtěly kostel do trati "Bůrovce", případně na náves. Obecní zastupitelstvo souhlasilo s odprodejem obecního pozemku za školou, s podmínkou, že stavba bude zahájena do dvou let.

Na počátku roku 1936 započala stavba podle projektu Ing. arch. Stanislava Kučery z Brna. Ze čtyř přihlášených firem byl vybrán stavitel Alois Dostál z Napajedel. Stavbu řídil a dozoroval Rudolf Mikulka, stavební asistent v Přerově, rodák z Topolné.

Stavba zvolna postupovala, pak však nastala okupace Československa a pro vypuknutí války sešlo ze záměru zřídit v Topolné farnost. Po dokončení kostela byl pouze 25. května 1940 benedikován a na další postup se čekalo až skončí válka. Dne 1. srpna 1941 se do Topolné přistěhoval ze zrušené obce Wiesenberk (Podivice) bývalý tamní farář monsignore P. Josef Rypár. Topolané ho přijali rádi, protože si přáli, aby jejich nový kostel dosáhl svého úkolu a byla zde stálá kněžská služba. Rovněž bílovický farář s radostí kvitoval tuto nenadálou pomoc.

Protože kostel byl po dostavění pouze benedikován, 28. května 2000 olomoucký světící biskup P. Josef Hrdlička konečně tento kostel posvětil. V roce svého posvěcení byl rovněž obohacen o sochu sv. Anny, dosud se nacházející v kapličky u cesty do Napajedel. Sochu restaurovali za 13 000 korun ve Slováckém muzeu v Uherském Hradišti. Je umístěna na nový zadní oltář, který navrhl Ing. arch. Václav Vrba z Ostravy.